

Нове з законодавстві

Якість і безпечність продуктів харчування значно поліпшиться

Президент України підписав новий Закон «Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин». Він є значним кроком у реформуванні системи державного контролю безпечності харчових продуктів, її наближенні до європейських принципів здійснення контролю, що є надзвичайно важливим у контексті виконання зобов'язань в рамках Угоди про асоціацію між Україною та ЄС.

Нова система державного контролю має величезне значення для України. Тепер виробникам української продукції буде набагато простіше вийти на нові європейські ринки. А українці отримають можливість купувати харчові продукти з високим рівнем безпечності. Закон встановлює вимоги до організації державного контролю харчових продуктів, кормів та тварин представниками єдиного контролюючого органу — компетентного органу.

Також прийнятим документом визначені загальні вимоги до здійснення державного контролю з метою перевірки виконання операторами ринку харчових продуктів, кормів, тварин вимог законодавства у сфері безпечності харчових продуктів та кормів, здоров'я та благополуччя тварин.

Варто додати, що згаданий закон набирає чинності 4 квітня 2018 року.

Як прокоментував нашому кореспонденту директор ДП «Черкасистандартметрологія» Михайло Чернопишук, Закон України «Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин» забезпечує максимальну ефективність системи контролю відповідно до європейських вимог. Ми нарешті маємо чіткі європейські правила державного контролю операторів ринку харчових продуктів. Відтак споживач отримує впевненість у безпечності харчових продуктів завдяки ризик-орієнтованому підходу щодо перевірок на усіх етапах виробництва та обігу харчових продуктів.

Власне, з прийняттям реформаторського закону «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів» (№771) в Україні вже почали працювати базові принципи європейської системи державного контролю безпечності харчових продуктів.

Однак новий закон змінює під-

ходи до державного контролю в цій сфері. Одне з найголовніших питань, яке негативно впливало на ефективність перевірок — це попередження операторів ринку про перевірки. Наприклад, досі оператори ринку попереджали про перевірку заздалегідь, що прямо суперечить підходам, які діють в ЄС. Новий закон чітко зафіксує необхідність здійснення перевірок без попередження. Окрім того, деталізовано норми, які допоможуть зменшити корупційні ризики стосовно зловживання інспекторами своїх повноважень. Для цього передбачено виключний перелік питань, доступний для всіх операторів ринку, які інспектор зможе поставити під час перевірки. Також передбачено новий підхід до питання звільнення від відповідальності за вчинення «малозначного» порушення. Якщо таке порушення було усунуто до закінчення контролю, оператор ринку звільняється від відповідальності.

Однак найбільша новація, яку вводить закон, — запровадити відповідним підзаконним актом категоризацію, відповідно до якої здійснюватиметься оцінка ризику операторів ринку. Вона базуватиметься на чотирьох критеріях. Це тип харчових продуктів та спосіб поводження з ними; процеси переробки або обробки харчових продуктів; потенційний негативний вплив на певну кількість споживачів за умови недотримання вимог законодавства про безпечність харчових продуктів; відповідність процедур. Усі категорії ризику кожного з критеріїв матимуть свою шкалу балів, від яких залежатиме подальша кількість перевірок. Зокрема, підприємство відповідно до балів щороку отримуватиме одну з категорій ризику: дуже високий, високий, середній, низький чи дуже низький ризик.

Також у законі детально визначено види державного контролю. Тобто, це чітко визначення того, що має перевіряти державний інспектор, коли йдеться про безпечність

харчових продуктів. Якщо наприклад, розглянути описаний у проекті закону один із видів контролю — державний аудит процедур, заснованих на принципах HACCP, то він включає в себе таку перевірку: документація; ведення записів процесів, що впливають на безпечність харчових продуктів або кормів; система внутрішнього контролю оператора ринку; корегувальних дій, вжитих оператором ринку внаслідок аналізу виявлених невідповідностей; кваліфікації персоналу.

Що стосується імпорту, то нині в Україні контроль харчових продуктів на кордоні відбувається у формі попереднього документального контролю. Інші види перевірок відбуваються вже у митниці призначення. Відтак небезпечний харчовий продукт можливо виявити лише всередині країни, далеко від пункту ввезення, а їх утилізацію Україна має здійснювати за власний кошт. До слова, у Європі встановлено спеціальний режим перевірок на кордоні для харчових продуктів тваринного походження — вантаж не пройде на територію ЄС, поки його не перевірять на призначеному прикордонному інспекційному посту.

Закон передбачає створення компетентного органу, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері безпечності та якості харчових продуктів і кормів, здоров'я та благополуччя тварин, відповідає вимогам, встановленим законом і уповноважений планувати, організовувати здійснення і здійснювати державний контроль. Він здійснюється за допомогою таких загальних заходів як моніторинг, перевірка, аудит, інспекція, попередня документальна перевірка, перевірка на відповідність, фізична перевірка, відбір зразків та дослідження (випробування) тощо.

Успішне впровадження державного контролю за споживчою продукцією та підвищення рівня її якості є однією з основних вимог конкурентоспроможності українських товарів на європейському ринку.

Уведено нові штрафи ЗА ПРАВОПОРУШЕННЯ У СФЕРІ ОБІГУ ХАРЧОВИХ ПРОДУКТІВ

Закон України «Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин», який набуває чинності 4 квітня 2018 року, визначає відповідальність операторів ринку за низку правопорушень, зокрема за:

- 1) порушення гігієнічних вимог до виробництва та/або обігу харчових продуктів або кормів, якщо це створює загрозу для життя та/або здоров'я людини чи тварини, — штраф від 6 мінімальних заробітних плат (МЗП);
- 2) виробництво, зберігання харчових продуктів або кормів без отримання експлуатаційного дозволу на відповідну потужність, якщо обов'язковість його отримання встановлена законом, — штраф від 20 МЗП;
- 3) реалізацію харчових продуктів або кормів, маркування яких не відповідає законодавству, — штраф від 5 МЗП;
- 4) невиконання обов'язку щодо відкликання чи вилучення з обігу небезпечних харчових продуктів або кормів — штраф від 30 МЗП;
- 5) пропонування до реалізації чи за реалізацію непридатних харчових продуктів або кормів — штраф від 17 МЗП;
- 6) пропонування до реалізації чи за реалізацію харчових продуктів або кормів, які є шкідливими для здоров'я людини чи тварини, — штраф від 25 МЗП;
- 7) відмову в допуску посадової особи компетентного органу чи його територіального органу до здійснення державного контролю з підстав, не передбачених законом, або інше перешкодження її законній діяльності — штраф від 7 МЗП.

Заходи державного контролю здійснюватимуть у формі аудиту, інспектування, передзайного та післязайного огляду, відбору зразків, лабораторного дослідження (випробування), документальної перевірки, перевірки відповідності, фізичної перевірки. У межах заходів державного контролю здійснюється державний моніторинг.

Законом України від 05.06.2014 № 1315-VII «Про стандартизацію» (далі — Закон), який набув чинності 03.01.2015 року, в національне законодавство України як держави-члена Світової організації торгівлі (далі — СОТ) імплементовані положення Угоди СОТ про технічні бар'єри в торгівлі, зокрема Кодексу добросовісної практики з розроблення, прийняття та застосування стандартів, та впроваджені міжнародні та європейські принципи стандартизації.

Ви цікавилися

Чи можна виробникам

КОРИСТУВАТИСЯ СКАСОВАНИМИ ГОСТ?

Насамперед це стосується принципу добровільного застосування національних стандартів, який викладено у пункті 4 частини другої статті 4 та частині першій статті 23 Закону, в яких зазначено, що національні стандарти застосовуються на добровільній основі, крім випадків, якщо обов'язковість їх застосування встановлена нормативно-правовими актами.

Відповідно до частин першої та другої статті 23 Закону національні стандарти застосовуються без-

посередньо чи шляхом посилення на них в інших документах.

Якщо ГОСТ скасовано національним органом стандартизації — він уже не має статусу нормативного документу, а являє собою звичайний «текст».

При цьому слід зазначити, що пунктом 2 розділу VI «Прикінцеві та перехідні положення» Закону визначено, що міждержавні стандарти (ГОСТ), що діяли на момент набрання чинності Угодою про проведення узгодженої політики в галузі стандартизації, метрології і

сертифікації від 13 березня 1992 року, застосовуються як національні стандарти до їх заміни на національні стандарти чи скасування в Україні.

Враховуючи вищезазначене, можна сказати, що виробники можуть застосовувати скасовані ГОСТ у своїй господарській діяльності та для своїх професійних потреб як звичайну інструкцію, правила тощо, але не можуть робити посилення на такі ГОСТ, адже вони вже не чинні та не визнані національними органом стандартизації.